

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 2, Αρ. 1-2 (1925)

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'. Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως της Χ.Α.Ε.

Αι φρουκτωρία

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΟΡΔΑΝΟΥ

doi: [10.12681/dchae.1298](https://doi.org/10.12681/dchae.1298)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΟΡΔΑΝΟΥ Τ. (2013). Αι φρουκτωρία. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 2(1-2), 54-56. <https://doi.org/10.12681/dchae.1298>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Αι φρυκτωρίαι

ΤΙΜΟΘΕΟΣ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΟΡΔΑΝΟΥ

Δελτίον ΧΑΕ 2 (1925), Τεύχη α'-β', Περίοδος Β'.
Πανηγυρικόν επί τη τεσσαρακονταετηρίδι της ιδρύσεως
της Χ.Α.Ε. • Σελ. 54-56

ΑΘΗΝΑ 1925

ΑΙ ΦΡΥΚΤΩΡΙΑΙ

Ἄρχαιον Mishna ἐν Rosh Hashana 11,2, ἀναφέρει, ὅτι ὁ καθαγιασμός τῆς νέας σελήνης ἀνηγγέλλετο «ἐν ἀρχῇ» δι' ἀνημμένων πυρσῶν, καὶ ὅτι, ἀφ' ὅτου οἱ Cuthiutes=Σαμαρεῖται προὔξενησαν ταραχάς, ἀποκατέστη τὸ σύστημα τῆς ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων εἰς τὰς ἀπομεμακρυσμένας κοινότητας. Οἱ Σαμαρεῖται προὔξενησαν ταραχάς δι' ἀνημμένων πυρσῶν ἐπὶ τῶν λόφων κατὰ τὰς νύκτας, αἵτινες προηγούντο, ἢ εἶποντο τῆς νέας σελήνης, ἢ ὅταν ἡ νέα σελήνη δὲν εἶχεν εἰσέτι καθαγιασθῆ, καὶ οὕτω παρεπλάνων τοὺς Ἰουδαίους.

Ποία εἶναι ἡ κατὰ προσέγγισιν χρονολογία τῶν ταραχῶν τῶν Σαμαρειτῶν ; Ὁ θεσμός τῆς ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων ὑφίστατο ἐπὶ τοῦ δευτέρου Ναοῦ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῦτο πιστοποιεῖται ἐκ τοῦ Rosh-Hashana 1,5.

Τὸ Ἱεροσολυμητικὸν Ταλμούδ ἀποδίδει τὴν κατάργησιν τῆς συνήθειας τοῦ ν' ἀνάπτωσι πυρσούς εἰς τὸν Ραββίνον Yehuda τὸν Πρίγκηπα, ἀλλὰ προφανῶς δὲν ἀναφέρεται εἰς τὰς ἀρχικὰς ταραχὰς μετὰ τῶν Σαμαρειτῶν καὶ τὸν διορισμὸν ἀντιπροσώπων, ἀφοῦ προσθέτει, ὅτι ἡ συνήθεια ν' ἀνάπτωσι πυρσούς ὑφίστατο ἔτι ἐν Τιβεριάδι. Ἐκ τούτων εἰκάζει τις, ὅτι, καίτοι ἀπεστέλλοντο ἀντιπρόσωποι, ἐν τούτοις εἰς τινα μέρη διετηρεῖτο ἡ συνήθεια τῶν πυρσῶν. Ὁ Ἰώσηπος (Ἄρχαιολ. II, IX, 9) ἀναφέρει περὶ τῆς μεγάλης ταραχῆς τῆς ὑπὸ τῶν Σαμαρειτῶν γενομένης κατὰ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτι δὲν ἀφήκαν εὐκαιρίαν νὰ μὴ παραβλάπτωσιν αὐτοὺς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ιδρύσεως τοῦ Δευτέρου Ναοῦ. Ὁ σκοπὸς τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τῶν Σαμαρειτῶν ἦτο νὰ παράπλανήσωσι τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ Πάσχα συμφώνως πρὸς τὴν ἑαυτῶν παράδοσιν ἐν τινι Σαββάτῳ. Ἐπειδὴ ὁ καθορισμὸς τοῦ Πάσχα καὶ τῆς νέας Σελήνης ἦτο διαφιλονεικούμενον ζήτημα μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν (Menachoth 65a. Ἰωσήπου ἐνθ' ἄνωτέρω 8).

Οἱ στίχοι 3 μέχρι 6 τοῦ 74 ψαλμοῦ οὐδέποτε μεταφράσθησαν, ἢ ἐξηγήθησαν ἱκανοποιητικῶς. «6 Μὴ ὑψοῦτε κέρας, μὴ ἐπαίρετε εἰς ὕψος τὸ κέρας ὑμῶν μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν». Ὁ Ἱερώνυμος γράφει, «*rosuerund signa sua in tropheum*» ἐν τῷ δ' στίχῳ. οὔτινος ἡ ἔννοια δὲν εὐδοοῦται.

Ὁ Olshausen τὸν 74 ψαλμὸν ἀποδίδει εἰς τὴν Χαλδαϊκὴν περιόδον. Ὁ Duhm ἀνάγει μεταξὺ 168 καὶ 165 π. χ. καὶ στηρίζεται κυρίως ἐπὶ ἀμφιβόλου τινὸς ἀποδείξεως ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν Μακκαβαίων, Οὐδεμία τῶν χρονολογιῶν τούτων εἶναι ἱκανοποιητικὴ καὶ ἀσφαλέςτερον δύναται ν' ἀναθῆ ἑἰς τὴν περίοδον τοῦ Νωεμίου, ἢ ὀλίγον τι μετὰ ταῦτα.

Ἐὰν λοιπὸν οὕτω δεχθῶμεν, ὅτι οἱ Σαμαρεῖται ἐδημιούργησαν ταραχάς, τότε οἱ στίχοι τοῦ ψαλμοῦ μεταφράζονται ὡς ἑξῆς : « Ὑψωσον τὰ βήματά σου ἐπὶ τοὺς ἀκαταπαύστους πυρσούς, τοῖτο πᾶν τὸ κακόν, ὅπερ ὁ ἐχθρὸς διέπραξεν ἐν τῷ ἀγιάσματι. Οἱ ἐχθροὶ σου ὠρύνοντο ἐν τῷ μέσῳ τῶν συναθροίσεών σου· τὰ σημεῖα αὐτῶν ὑψωσαν ὡς σημεῖα. Ἐκεῖνος ἐποίησεν ἑαυτὸν γνωστὸν σημειῶν πρὸς τὰ ἄνω διὰ τῶν κλάδων τῶν δένδρων τῶν ἀποκοπέντων διὰ τοῦ πελέκεως». (The Journal of the Palectine Oriental Society, 1925, 56).

Πυρὰ ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ὑπὸ ἄλλων λαῶν πρὸς ἀναγγελίαν γεγονότων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθω ἠνάφθησαν πυρὰ διὰ ν' ἀναγγείλωσιν εἰς τὰς Μυκήνας τὴν πτώσιν τῆς Τροίας (Τ. Μ. Θέμελη Ἀρχιεπισκ, Ἰορδάνου Βιβλιοκρισία, *Anatolica* ὑπὸ Harry Charles Luke ἐν Νέα Σιών, 1924, 621). Ἀποσιωπῶμεν τὰ πυρὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἀγίου Ἰωάννου (24 Ἰουνίου) τὰ ἔχοντα ἀλλοίαν σημασίαν, ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ ἐξάρωμεν τὰς φρυκτωρίας, ὑφ' ὧν φωταγωγεῖται ὁ Αἰβανος, καὶ καθόλου πᾶσα ἡ Συρία κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τῆς ἑορτῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Μέχρι τῆς σήμερον, κατὰ παλαιὰν συνήθειαν, ἀνάπτουσι μεγάλα πυρὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἢ ἐν ταῖς αὐλαῖς, εἰς ἀνάμνησιν τῆς Εὐρέσεως τοῦ Σταυροῦ κατὰ τινάς, ἢ ἀληθέστερον τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Σταυροῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου καὶ ἐχρησιμοποίησαν πυρὰ διὰ ν' ἀναγγείλωσι τοῦτο εἰς Κων)πολιν, καὶ ἔκτοτε τηρεῖται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Αἱ φρυκτωρίαί, συνσπεία τῆς διαφορᾶς τοῦ Ἡμερολογίου ἀνάπτονται δῖς, μίαν φορὰν ὑπὸ τῶν Μαρωνιτῶν καὶ εἶτα ὑπὸ τῶν Ὀρθοδόξων.

Ἐν Νταμούρ, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχαία Θάμυρις, καὶ κεῖται μεταξὺ Ἀκρης καὶ Βηρυτοῦ, σώζεται ἀρχαία μεγάλη κάμιнос, ἥτις κατὰ δη· μῶδη παράδοσιν ἀνάγεται εἰς ἀρχαίαν ἐποχὴν, ὅτε τὸ πρῶτον ἀνήφθη φρυκτωρία διὰ τὸν Σταυρόν.

Φρυκτωρία ἐγένοντο καὶ ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἑλαιῶν, ἐκαλεῖτο δὲ καὶ «ὄρος τῶν τριῶν Φώτων», καὶ οὕτως ἀπαντᾶται εἰς ἀρχαιότατα χει· ρόγραφα τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων. Ὁ Felix Fabri διὰ μακρῶν ἐξηγεῖ τὴν ὀνομασίαν «Ὄρος τῶν Φώτων». Οἱ ἱερεῖς τοῦ Νόμου ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς Ἀναλήψεως συνήθιζον κατ' ἔτος νὰ ἐτοιμάζωσι μεγάλην πυρκαϊάν καὶ ἐθυσίαζον ἐκεῖ πυρρότριχα μόσχον καὶ ἐκ τῆς τέφρας τούτου παρεσκεύαζον τὸ ὕδωρ τοῦ ἑξαγνισμού, δι' οὗ ἐκάθαιρον τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ.

† ΙΟΡΔΑΝΟΥ ΤΙΜΟΘΕΟΣ

